

Натисніть тут, щоб

КУПИТИ КНИГУ НА САЙТІ

або

замовляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

ЛЬЮЇС КЕРРОЛ

АЛІСИНІ ПРИГОДИ
У ДИВОКРАЇ.

АЛІСА
У ЗАДЗЕРКАЛЛІ

З англійської переклав

Валентин Корнієнко

ТЕРНОПІЛЬ
БОГДАН

ББК 84.4 Вел
К36

Перекладено за виданнями
Lewis Carroll.
Alice's Adventures in Wonderland.
Through the Looking-Glass. —
London: Penguin books, 1994.

З англійської переклав
Валентин Корнієнко

Ілюстрації *Джона Теннієла*

Керрол Л.

К36 Алісині пригоди у Дивокраї. Аліса у Задзеркаллі: Повісті /
Пер. з англ. В. Корнієнка. —
Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007.— 432 с.

ISBN 978-966-408-118-1

Льюїс Керрол не без усмішки писав, що “Алісині пригоди у Дивокраї”, як, додамо від себе, й “Аліса у Задзеркаллі”, розраховані на дітей віком від п’яти років до п’ятнадцяти, від п’ятнадцяти — до двадцяти п’яти, від двадцяти п’яти — до тридцяти п’яти і т. д. ... А для малят віком від “нуля до п’яти років” він спеціально скомпонував “Алісу для малят”!

Отож, перекладачеві Керролового шедевиру немає жодної потреби спрощувати його стилістику. Тим часом у нас узвичаїлася саме така практика. Пропонований переклад вирізняється свіжістю “прочитання” першотвору, що дозволяє ознайомити читача з повнокривою, автентичною “Алісою”.

ББК 84.4 Вел

Охороняється законом про авторське право. Жодна частина даного видання не може бути використана чи відтворена в будь-якому вигляді без дозволу автора перекладу чи видавництва.

© Корнієнко В., переклад, 2005

© Навчальна книга – Богдан,
художнє оформлення, 2007

ISBN 978-966-408-118-1 (укр.)

Від перекладача

**Чи здолають перекладачі
Керролів Еверест?**

Славетна, знана кожному школяреві “Аліса” англійського казкаря-характерника Льюїса Керрола... Не густо у світовому красному письменстві творів із такою блискучою долею, як у цієї дивовижної “дво-серійної” філософської казки, у цих таких щедрих на феєричні пригоди снів (літнього і зимового) восьмирічної англійської дівчинки! Про це нагадують, зокрема, усе нові й нові її переклади. До них беруться як професійні перекладачі, так і оригінальні автори з гучними іменами, наприклад, Володимир Набоков.

Чим пояснюється таке рідкісне зацікавлення? Художньою силою твору? Поза всяким сумнівом! Але не менше тлумачів приваблюють і неймовірні складнощі самого перекладу, відчайдушний, майже нездоланний опір матеріалу. Наразившись на нього, де-хто розпачливо опускає руки і відмовляється від своїх амбітних намірів, а в деякого, навпаки, труднощі лише розпалюють загонисте бажання позмагатися з автором, спробувати і собі стати на герць із “вітряками”. Для такого тлумача це саме той випробний камінь, де можна вигострювати свою майстерність.

Справді-бо, прозорість згаданого твору радше схожа на прозорість краплини води, яка під мікроскопом аж роїться мешканцями замкненого в собі

“паралельного” мікросвіту: дивацькими амебами, хламідомонадами, евгленами зеленими, інфузоріями-туфельками тощо. Зовні немудряща “Аліса” криє в собі чимало прихованих планів, площин та параметрів, без виявлення яких повнокровний переклад просто неможливий.

Насамперед, кому адресовано твір, якій віковій категорії? На перший погляд, начебто школярам молодших класів. Саме стільки років головній героїні, та й сюжет і вся образна система попри свою незвичайність, якщо їх сприймати дослівно, зрештою, досить приступні. Але чи на дитяче вухо розраховані такі, скажімо, рядки вступного вірша-присвяти (“Аліса у Задзеркаллі”):

Ходи ж, послухай, не барись,
Допоки голос грізний
Гукне до одру — й не просись
Тоді, бо буде пізно.
Ми діти, сиві вже нехай,
Нас спать лягати — й не благай!

Далебі, подібні прозріння на схилку віку — не для першачків! Вони перевернуть душу радше сивоголовим дідам. Такою самою меланхолією, прощальною поезією спогадів з височини прожитих літ овіяний у книжці й прикінцевий вірш. А хіба не державним мужам адресовано метафору “Гасай-коло Політкіл”? Або термін “узурпація”?

Вельми не прості для розуміння і деякі каламбури, цей чи не найважливіший стилістичний шар. Нерідко побудова їхня така складна й багатоходова (надто, коли демонструються всілякі схоластичні викрути формальної логіки), що навіть дорослому вони здатні забити памороки. Скажімо, Герцогиня приголомшує Алісу, а з нею й нас такими мудрованими напучуваннями: “Звідси мораль: будь такою, як здаєшся. Або простіше: ніколи не думай про себе інакше, ніж це може здатися іншим, щоб те, чим ти був або міг бути, не було чимось іншим, ніж те, чим ти здавався або міг здаватися іншим, коли був іншим”.

Коментарі, як мовиться, зайві!

Філософські, логічні, фізико-математичні та життєво-побутові асоціації, закладені в тексті, алегоричність казки також потребують для свого прочитання відповідної підготовки. Отже, перекладач, мабуть, повинен виразно усвідомлювати, що “Аліса”, як у нас, скажімо, Франків “Лис Микита”, крім усього іншого, ще й твір “на виріст”, твір, де читач із часом знаходитиме для себе чимраз щедрішу поживу. Назверхній шар — для дітей, глибинний — для дохожалих. Це чи не вінець каламбурної лінії казки, *надкаламбур*, двояке прочитання не тільки окремого слова, а й усього твору! Тож, чи треба, перекладаючи, безоглядно опускатися до рівня найменшеньких, радикально спрощуючи

Керролову стилістику? Тільки в одному разі: коли пропонується адаптований текст. Але аж ніяк не тоді, коли ми домагаємося “Аліси” автентичної, якою вона вийшла з-під пера самого автора. Тут доречний зовсім інший підхід: відтворення її універсалізму, а отже, й усього ідейно-художнього багатства, найтонших нюансів письма! Зосібна, якщо йдеться про форму, — слід належно шанувати Керролову синтаксу, Керролове речення, а отже, й плин, ритміку, інтонаційне розмаїття оповіді. Часто й густо автор послуговується не кучими, як у знайомих нам перекладних взірцях, а вельми кучерявими фразами, синтаксичними періодами. А все ж думка розгортається вільно й невимушено, сказати б, летить “на одному подихові” — її легко читає і старе, й мале. Цебто Керролова фраза так само “гнуча” на два боки! Такою має вона бути і в контексті *нашої* синтакси: звучати так, щоб її конструктивної переобтяженості просто не помічалось. Піти іншим шляхом, шляхом членування фрази, означало б не тільки повернути плин авторової розповіді у фальшиве — з погляду ритміки та безперебійного руху — річище, суперечне самій поетиці твору, його своєрідності, а й розгубити дорогою чимало образів, барв, інтонацій, невловних переливів єдиного словесного потоку, зрештою — розписатися у неспроможності засобами української стилістики будувати довге речення, дедалі популярніше у світі. Само

собою зрозуміло: щоб донести авторову напрочуд гнучку синтаксу, фразу, не обчухравши її, мов лозину, треба бути віртуозом слова.

Не менша притичина — як перекладати численні, розкидані по всьому тексту пародійовані ремінісценції з відомих літературних творів (один з наріжних каменів авторової манери!)?

Пародія, бач, має сенс лише тоді, коли пародійована річ упізнавана, і, навпаки, втрачає його, коли пародіюється щось нікому не відоме. Так от, англійський читач пародії легко прочитує, бо пародійовані твори знані йому змалечку (дитячі віршики, хрестоматійні поезії тощо) і він уповні підвладний ефектові впізнаваності. Відповідно впізнаваність для нього — невичерпне джерело сміху, заблоковане для читача українського, якщо перекладач по-рабському перешаржує саме англійські, незнайомі нам, вірці. Тоді величезний масив барв “Аліси” блякне, гасне, безнадійно втрачається.

Звідси висновок: перекладати слід не самі хрестоматійні твори, а їхню *впізнаваність*. Найпростіше за такого підходу було б знайти підходящі для контексту хрестоматійні вірці вітчизняної літератури і їх обігрувати в українській версії. Але тимбо й ба, що тут з’являється один нюанс, коли б не сказати, нерозв’язна проблема. Якщо залучати твори рідного письменства (чого, до речі, інколи просто не дозволяє текст) з відповідною “українізацією”

всієї понятійної системи казки, не поминаючи й таких реалій як “Історія Англії”, “англійська мова”, “Вільгельм Завойовник” тощо, то виникає враження нової невідповідності: твір усе ж писав англійський автор, а не казкар із берегів Дніпра.

Ця остання небезпека, втім, не спинила росіянина Володимира Набокова, який, бачиться, вирішив пожертвувати пішаком, щоб узяти королеву. Він найпослідовніше переклав упізнаваність “Аліси” *для англійців* упізнаваністю її *для своїх країн*.

І зайшов так далеко, що зреформував навіть ім’я героїні, назвавши казку “Аня в Стране чудес”. Фігурує у тексті й “Петька”, й “барин”, а ремінісценцію з історії Англії він замінив на ремінісценцію з історії Київської Русі доби Мономаха (утім, наврод чи досягши в цьому разі бажаної впізнаваності!). Хрестоматійні англійські вірші він замінив лермонтовським “Бородино” (“Скажи-ка, дядя, ведь недаром..”) та пушкінським “Буря мглою небо кроет” тощо. Що ж, можливо, це і є отой омріяний оптимальний варіант, принаймні перекладач послідовний до кінця, сміливості йому не позичати, і твір звучить на весь голос. Зберіг В. Набоков, до речі, й “Алісину” синтаксу — в тому сенсі, що не звульгаризував її, не “пошаткував” довгих періодів, надто прикметних для перших та останніх розділів обох частин. Тобто це не переказ, а достеменний переклад, позначений, попри свою начебто екстравагантність, щирою повагою до поетики та духу оригіналу.

Але є ще й інший, поміркованіший шлях. Упізнаваність досягається, але щоразу по-іншому, цілим комплексом засобів і різною мірою: де можна, всього цілого, а у складніших випадках — лише його частини. Плідний шлях тут: подекуди замінити ремінісценцію суто літературного походження, цебто прив'язану до чужої культури надто конкретно, *прізвищем автора*, на ремінісценцію загальнішу, *анонімну*, скажімо, фольклорного походження (це могла б бути й байка з мандрівним, спільним для багатьох народів сюжетом). У своєму перекладі автор цих рядків, наприклад, удався до такої пародії:

Іди, іди, борщику,
Зварим тобі дощику
В олив'янім горщику... —

замість літературної (як в оригіналі)! Зберігся ефект цілковитої упізнаваності й водночас українське походження дитячої пісеньки скрадається, не коле надто очей, власне, сприймається як щось цілком природне.

А ось інший приклад: пародія на популярний англійський романс, занадто міцно прив'язана в казці до поточних і подальших подій, щоб не зберегти її бодай почасті. Назвавши її “Гоп, мої гречаники”, перекладач може вдатися до комбінованого тексту:

Ідять усі старі й малі,
Вже суп парує на столі.
Ну хто тут не оближе губ?
Ох же й смачний черепаховий суп!

Приспів:

Гоп, мої гречаники,
Гоп, мої яшні,
Зате мої гречаники
Не вдалися смашні!

І так далі...

Звісно, підтексту частини строф наші діти не знатимуть і відповідно їх сприймуть, але знайомий кожному приспів надасть усій пісні виразно пародійного звучання.

Якщо йдеться про певну впізнавану для англійців, вельми колоритну, але не визначальну для збереження англійського “первородства” реалію, приміром, власну назву, то, звичайно, для неї конче слід підшукати наш відповідник. В оригіналі такою, наприклад, є March Hare (Березневий Заєць), яка в англійській приказці символізує *безум*, але для нас це ім'я — звичайний набір слів, та й годі. Доречнішим видається *Солоний Заєць*, упізнаваний із приповідки: “Ганяють як солоного зайця”. Такий самий набір слів і Чеширський Кіт, який уже прижився в багатьох перекладах та на голубому екрані (його відмітна риса — постійний блаженний усміх). В. Набоков слушно вдається до впізнаваного нам із приказки: “Не все коту масниця” — *Масничного Кота*, мотивуючи його усмішку тим, що, мовляв, для цього, казкового, кота масниця, навпаки, триває вічно.

Стосовно епізодів англійської історії, то їх сміливо можна залишати, бо вони впізнавані як для англійців, так і для решти європейських народів.

Неймовірного клопоту завдає перекладачеві й друга повновладна стихія казки — *самоцвітні розситища незрівнянних каламбурів*, які часом спадають на читача цілими каскадами. І, звичайно, якби перекладач не давав собі волі для імпровізації, якби руки в нього залишалися зв'язані, гра слів нерідко зоставалася б непередавана. Щоби відтворити цю яскраву рису первотвору, теж доводиться йти на певні жертви: більшу чи меншу перебудову тексту. Ось приклад такого переосмислення букви оригіналу:

“— Ну, годі! — провадив Король. — Показав свою рідкісну кебету, а тепер чухрай!

— Як же мені чухрати, — заблимав очима Кепалюшник, — коли не знаєш, кого, та ще й ніяк дати волю рукам?

(Мазанку та чашку з чаєм він уже встиг підібрати).

— А ти *дай волю ногам*, — порадив Король і обвів залу орлиним зором”.

У Керрола ні “чухрай”, ані “дати волю рукам”, ані “дати волю ногам” нема й близько, але враження від обох текстів, англійського та українського, рівноцінні. Те саме можна сказати і про інше “каламбурне” місце:

“— ...Земля, себто, робила б один оберт навколо своєї осі швидше, *ніж*...

— До речі, про *ніж!* — рывкнула Герцогиня. — Відтяти їй голову!”

Знайти українські еквіваленти не раз буває майже неможливо. Читачі, певно, добре пам'ятають Алісині мандри з невдахою-лицарем, який раз у раз дає сторчка з коня. (“Аліса у Задзеркаллі”). Його англійське ім'я White Knight. Здавалося б, що тут особливого: у перекладі це звучатиме як Білий Лицар, та й квит! Але в тім то й річ, що слово Knight по-англійському означає ще й Кінь, і Білий Лицар — це не що інше, як персоніфікація шахової фігури — Білого Коня. У цьому й полягає каламбур: в одній особі — дві різні істоти! А по-українському нема одного спільного слова для Коня і Лицаря. На чому ж будувати гру? Відповідь одна: на спільному для Лицаря й Коня означенні “Білий”! Та коли Білий Кінь — шахова фігура, то що таке Білий Лицар? Якогось фразеологічного зрощення в цій реалії не відбувається. Отже, його треба знайти! Таким зрощенням міг би бути Лицар-Біляк, тобто Лицар, який (у запорожців) відбуває випробний термін перед висвяченням у лицарство. Якщо пристати на цей варіант, гра слів звучатиме так: Білокінний Лицар-Біляк. (Цієї громіздкої назви можна вжити лише раз, а далі скрізь послуговуватися Лицарем-Біляком). Влучання, може, й не в яблучко, та все ж і не в молоко! Не меншої словесної акробатики потребує і переклад вірша з “Аліси

у Задзеркаллі”, побудованого на перекрученому звучанні слів (то більше, що слова-покручі вельми хитромудро обігруються в подальшому тексті). Якраз уявлення про це дає версія неперевершеного Миколи Лукаша під назвою “Курзу-Верзу” (на жаль, для “Аліси” він переклав лише поезію):

Був смажень, і швимкі яски
Сверли-спірали в кружві,
Пичхали пиршаві псашки
І трулі долові.

“Мій сину, бійсь Курзу-Верзу,
То кусозуб і дряполап!
Не знайся з птицею Зу-Зу
І велезнем Хап-Хап!”

І так далі...

І ще одна перепона, пов’язана з парадоксальністю творчого авторового темпераменту, перепона, що вимагає від інтерпретатора вигостреного художнього чуття. Йдеться про поєднання у казці двох, здавалося б, несполучних стихій. Л. Керрол так декларує основну тональність майбутньої своєї розповіді:

І квапить Перша: “Не барись!
Розкажеш казку! Згода?”
Благає Друга: “Будуть хай
Дурнющі там пригоди!”

Дурнющі пригоди! Це означає: все, що діється з Алісою, від початку й до кінця позначене *абсурдом!* Дивовижність оповіді, її незрівнянний комізм і дотеп ґрунтуються на цілковито безглуз-дих реакціях, на рідкісному тупоумстві усіх персонажів, яким сливе завжди протистоїть і з яких частенько неприховано сміється Аліса.

Ось один із прикметних діалогів:

“— Скинь свого капелюха, — звелів Король Кепалюшникові.

— Він не *мій*, — відповів Кепалюшник.

— *Крадений!* — вигукнув Король, повертаючись до присяжних, і ті вмент зазначили цей факт.

— Я тримаю капелюхи на продаж, — пояснював Кепалюшник. — То де ж би взявся свій? Я — капелюшник”.

Та хоч би якими “козами в золоті” супроводжувалася кожна Алісіна приключка, годі позбутися враження якоїсь незбагненої, заворожливої їхньої краси. Неймовірно, але факт: *абсурд іде в парі з потужним ліричним струменем.* За прикладами далеко не ходити. Згадаймо бодай щемливо-елегійний фінал першої частини; пасажі про сніг, весну та осінь — другої, віршове обрамлення казки тощо. Змішуючи жанри, автор ніби ходить по жалу бритви: адже безглуздя викликає сміх, убивчий для ліризму, що ґрунтується на поважності. І все ж почуття рівноваги не зраджує його.

Ніде не повинне воно зраджувати й тлумача, неабиякий клопіт для нього — не зірватися, не осмішити ліричного!

Якщо до цього долучити ще й конечність бути ерудитом та докою, бути в курсі найновіших досліджень “Аліси”, аби не спотворити того всього, чим казка перегукується з тогочасними науково-філософськими пошуками (скажімо, з уявленням філософа Д. Берклі, що всі матеріальні тіла, включно з нами, “просто сняться” Господові, чи з умовиводами Ф. Бекона), то кожному стає ясно, яка многотрудна місія перекладача цього багато в чому загадкового твору.

А що розв’язання однієї проблеми, пов’язаної зі створенням ідеальної інтерпретації казки, щоразу тягне за собою більше чи менше викривлення якихось інших її сторін (наприклад, в ім’я яскравішого художнього враження пропонувався тут підхід нехтує авторову мотивацію вибору для пародіювання саме тих, а не інших літературних взірців), то чи не свідчить це про її *надсамобутність*, несполучну з будь-якими спробами адекватно пересадити англійський шедевр на чужий ґрунт? Чи не готова вона “розродитися” ще одним, цього разу вже остатнім, каламбуром: для читача автор приберіг *сміх*, а для перекладача — *насміх*?

Сподіваймося, ні! Може, справу врятує збірний образ “Аліси”, “зліплений” з багатьох україн-

ських її версій, кожна з яких випинатиме риси первотвору, злегковажені в решті? А якщо драгоманам-альпіністам усе ж не пощастить раз і назавжди закріпити жовто-блакитний прапор на вершині омріяного Евересту, що ж... Неповторний Майстер залишиться недосяжним і гордим у своїй самотині. Він змусить читати себе в оригіналі. І то буде найбільший його триумф!

АЛІСІНІ ПРИГОДИ У ДИВОКРАЇ

Червневий південь золотий,
Ріки сяйливе шкло,
У ніжних ручках дітлашні
Пручається весло,
І течією нас аж ген
Від дому віднесло.

Безжальні! Жар усе довкіл
Сонливістю повив,
І в час такий понад усе
Здрімнути б я волив —
А ви жадаєте, щоб я
Вам повість оповів!

І квапить Перша: “Не барись!
Розкажеш казку! Згода?”
Благає Друга: “Будуть хай
Дурнющі там пригоди!”
А Третя всіх перебива,
Бо нетерпляча зроду.

Та ось мовчанка залягла,
І, наче уві сні,
Нечутно дівчинка іде
По краї чарівнім
І бачить силу дивних див
В підземній глибині.

Та ба! Уяви джерело
Вже струменем не б'є.
— Кінець опісля розкажу,
Ось слово вам моє!
— “Опісля, — всі кричать гуртом, —
За хвилю настає!”

Снується нитка спроквола
Моєї диво-казки,
Вже й сонечко ясне сіда —
Доходить до розв'язки...
Гайда до хати. Небокрай
Залляла буйна краса.

Алісо, казку збережи
Тих днів до сивини
У тайнику, хорониш де
Дитинні любі сни,
Немов прочанин — квітку з піль
Своєї сторони!

Розділ перший

УСЕ ДАЛІ Й ДАЛІ У ГЛИБ КРОЛЯЧОЇ НОРИ

Алісі страх надокучило справляти посиденьки на березі біля сестри і вона разів зо два зазирнула до неї в книжку — гайгай, ані малюнків там, ані розмов! “Що за пуття у книжці без розмов та малюнків?” — зітхнула Аліса.

Вона вже прикидала подумки (наскільки дозволяла полуденна спека, коли туманіє голова і злипаються повіки), чи не краще б їй, замість дурно переводити час, не полінуватися встати і нарвати стокроток, аби з любовістю та втіхою сплести собі віночок, аж гульк — мимо, за якийсь крок від неї, проскочив рожевоокий Кролик.

Диво, зрештою, невелике, та й Кроликове бубоніння собі під ніс: “О Боже! О Боже! Як я забарився!”, — також не вразило її слуху (опісля на згадку про побачене й почуте їй спало на думку, що вона мала б таки збентежитись,

але першої миті все видавалося щонайприроднішим), та коли Кролик раптом вихопив із камізе́льчаної кишеньки годинника і, глипнувши на нього, помчав щодуху далі, Аліса зірвалася на ноги як ужалена: чи то видано, аби Кролик мав на собі камізельку з кишенькою і вихоплював звідти годинника? — жагуча

цікавість погнала її полем навздогін за ним і щасливим випадком вона ще встигла примітити, як він гулькнув у велику кролячу нору під живоплотом.

Аліса з розгону пірнула слідом, а про те, як вертатиме назад, і не подумала.

Спершу кроляча нора йшла рівненько, мов тунель, а тоді зненацька урвалася — так зненацька, аж Аліса і сама незчулась, як жухнула навсторч у якусь подобу глибоченного колодязя.

Колодязь видавався просто-таки безоднім, а чи так повільно вона падала? — і дорогою їй не бракувало часу роззирнутись та поміркувати, чим би те все могло обернутися. Найперше Аліса кинула погляд униз: як летіти, то вже знати, куди! але там було темно хоч в око стрель; тоді вона озирнула колодязні стіни і постерегла на них силу-силенну судників та книжкових полиць; подекуди на кілочках висіли географічні мапи і картини. З однієї полиці вона не забула прихопити слоїка з наліпкою “Помаранчеве варення”, та ба! той виявився порожній; викинути — як би не вбило когось унизу, тож,

поминаючи судники, Аліса, зрештою, примудрилася тицьнути його в один із них.

— Овва! — чудувалася Аліса. — Після такого падіння не страшно й зі сходів покотитися шкерéберть. Ото вдома дивуватимуть моїй хоробрості! Та що там! Тепер я хоч би й з даху зірвалася, то й то б і не писнула! (І, мабуть, чи не так воно й було б насправді!)

Униз, униз, униз! Чи скінчиться коли-небудь це падіння!

— Цікаво, скільки миль я встигла пролетіти? — уголос поспитала себе Аліса. — Напевняка вже й центр землі ось-ось. Ану лиш прикиньмо: по-моєму, до нього не більше, як чотири тисячі миль. (Аліса, бач, просвітилася в цих питаннях на шкільних лекціях, і хоч зараз була не найліпша нагода хизуватися знаннями — слухати нікому! — а все ж попрактикуватися ніколи не завадить.) — Атож, здається, саме стільки, але тоді постає запитання: на якій я широті й довготі?

(Аліса уявлення не мала, що означають широта і довгота, але вухо її тішив дзвін цих преповажних і таких величних слів!)

Трохи згодом вона знов заходилася міркувати вголос:

— Ану ж я провалюся крізь землю? ото буде сміхота: вигулькну серед тих, хто ходить сторчголов! *Антипади* — чи як їх там (вона аж раділа, що жодна душа її зараз не чує, бо вчене слово пролунало якось трохи не так).

— Але мені, бач, доведеться запитати в них, як зветься їхній край. Перепрош^аю, пані хороша, куди мене оце занесло, до Австралії чи Нової Зеландії? — Тут Аліса спробувала зробити реверанс. (Що з того мало вийти, неважко здогадатися, уявивши, як тобі присідається в повітрі під час падіння!) — Але що тоді *вона* про мене подумає? Що я геть пустоголове дівчисько? Е, ні, питати не годиться: може, десь нагляну вивіску.

Униз, униз, униз... Незабаром Аліса знову знічев'я дала волю язикові. “Уявляю, як нудитиметься без мене Дина сьогодні ввечері! (Дина — кішка.) Хоч би ж не забули, як питимуть чай, поставити їй блюдечко з молоком. Дино, кицюню моя мила! Що б я віддала,

аби ти зараз була коло мене! Миші на такій глибині, боюся, не водяться, але ти могла б зловити кажана-ночницю, близького миша-чого родича. От тільки... чи заведено у киць полювати на ночниць?" Тут Алісу почав змагати сон, і вона вже бубоніла собі під ніс, наче крізь дримоту: "Чи заведено у киць полювати на ночниць?", "Чи заведено у киць полювати на ночниць?", а часом щось і геть-то несусвітнє: "Полювати у ночниць чи заведено на киць?", бо ж, бачте, коли не знаєш відповіді на запитання, то байдуже, як його ставити — з голови чи хвоста. Вона чула, як на неї напливає нова хвиля сонливості, та щойно їй приверзлося, ніби вона гуляє попід ручки з Диною і без тіні жарту запитує: "Ну-бо, Дино, зізнавайся: чи полювала ти коли на киць?", аж гу-гуп! — вона опинилась на купі хмизу та сухого листя. Приземлилася!

Аліса нітрохи не забила і як стій схопилася на ноги; підвела голову догори — пільма кромішня; зате попереду з'яв ще один довгий прохід, і там знов танцювала, швидко даленіючи, спина Білого Кролика. Ловити гав

не випадало — Аліса як вітер помчала слідом за ним і ще встигла почути, як він зойкнув на повороті: “Ох, плакали мої вушка, плакали мої вусики, не встигну ні за що!” Вона його вже майже доганяла, та за скрутом, куди звернула й собі, зовсім втратила з очей і не зогледілась, як опинилася в довгій низькій залі, освітленій зі стелі рядочком висячих ламп.

У залі кругом були двері, проте після обходу, коли Аліса торгала їх по черзі, з'ясувалося, що всі вони позамикані, і вона вийшла на її середину; чорні думки облягали її: спробуй тепер звідси виберися на світ божий!

Дивиться, аж перед нею стоїть маленький триногий столик, весь із виливаного скла; а на ньому тільки й видно, що крихітного золотого ключика, і тут їй прожогом набігло на думку, що він запевне від одних із зальних дверей; та ба! чи то замки були завеликі, чи то ключик виявився замалий, — хоч би там як, а він не відмикав. Але під час другого свого обходу вона раптом наглянула маленьку завісочку, недобачену раніше, а за нею — дверцята заввишки з п'ятнадцять вершків; вона

приміряла золотого ключика до замка і, о радість! він підійшов!

Аліса відчинила дверцята і очам її відкрився малесенький прохід, хіба лиш трохи більший за пацючу нору; вона стала навколішки і вгледіла в його кінці небаченої краси сад. І так же їй зажадалося вимкнутися з цієї тёмрявої зали, так закортіло помандрувати між барвистих

квітників та прохолодних водограїв, що їй не сказати, — але у двері не пролазила навіть її голова. “А якби їй пролізла, — подумала сердешна Аліса, — то їй що з того, коли голова там, а плечі тут. Ох і здорово було б, якби я здужала складатися, наче прозора труба! А це, мабуть, цілком можливо, аби лиш знаття, з якого кінця починати”. Воно, бач, останнім часом її спіткало стільки всяких дивовиж, що Алісі починало видаватися, буцім у світі нема або майже нема нічого насправду неможливого.

Збагнувши Аліса, що біля дверцят нічогосінько не вистоїть, вернулася знов до столика — не без надії знайти там ще якогось ключа чи бодай інструкцію, як людині складатися трубою; і цим разом добачила на ньому (першого там не було, вона могла б забожитися!) маленького каламарчика із прив'язаною до шийки налічкою, де пишався великий друкований напис: “ВИПІЙ МЕНЕ”.

Коли тобі пропонують “ВИПІЙ МЕНЕ” — воно, звісно, файно, проте маленька розумничка Аліса не збиралася діяти спробою.

“Ні, спершу погляну, — сказала вона собі, — чи не видно тут “Отрута”, бо вона читала декотрі премилі історійки про діток, яких спопелив огонь або порвала дика звірина, або спіткали інші лихі напасті — лишень тому, що вони забували найпростіші поради друзів, приміром, їхні настанови, що розжарену кочергу ліпше не *передержувати* в руках, бо попече долоні, чи що як чикнути *гафазд* ножем по пальцю, то неодмінно піде кров; а ще вона затямила на віки-вічні: коли добряче пригоститися з каламарчика із позначкою “Отрута”, то це майже запевне, рано чи пізно, вилізе тобі боком.

Одначе на цьому каламарчику не стояло “Отрута”, тож Аліса відважилася скуштувати з нього і, впевнившись у божественному смакові трунку (ще б пак, своїм незвичайним букетом він нагадував як пироги з вишнями, так і заварний крем, ананас, смажену індичку, тягучі іриски та гарячі грінки на олії), хильцем спорожнила пляшечку.